

RETORYKA I POLEMIKA POLITYCZNA

Numer tematyczny „Retoryka i polemika polityczna” jest poświęcony jednemu z najważniejszych aspektów komunikacji politycznej. Polemiki, kontrowersje, kontestacje, argumentacja często przekształcają się w to, co obecnie uchodzi za czystą sofistykę. Dlatego właśnie tom otwiera studium Cypriana Mielczarskiego „Dziedzictwo klasycznej sofistyki i kultura współczesna”, w którym autor przeciwstawia się obiegowym opiniom na temat myśli sofistów i proponuje pozytywną interpretację ich wpływu na współczesną kulturę, także polityczną.

Joanna Partyka w artykule „Tradycja antyczna jako argument w polemice z wrogami Rzeczpospolitej” ukazuje staropolskie wzorce polemiki. Autorka pokazuje, że odpierając zarzuty sformułowane przez „oszczerców Polski”, siedemnastowieczni pisarze chętnie powoływali się na autorytet tekstów starożytnych, uważany za znakomity kontrargument w ówczesnej kulturze argumentacyjnej.

Monika Kostro i Krystyna Wróblewska-Pawlak, w studium „Między kurtuazją a deprecjacją. Formy adresatywne jako środek retoryczny w polemicznym dyskursie politycznym” analizują prezydenckie debaty telewizyjne między politykami polskimi i francuskimi. Autorki wskazują, kiedy i dlaczego pewne realizacje form adresatywnych, uważanych za najważniejsze wykładniki relacji społecznej między uczestnikami interakcji, funkcjonują jako środki retoryczne, które maskują ataki *ad personam* przez pozorną uprzejmość.

Agnieszka Kampka w studium „Jesteśmy z innego podwórka – polityczni przeciwnicy o sobie nawzajem” analizuje wywiady prasowe z punktu widzenia krytyki, jaką politycy formułują pod adresem swoich adwersarzy. Z badania wynika, że najczęstsze oskarżenia, wyrażone jędrnym językiem pełnym ironii i metafor, dotyczą rzekomej hipokryzji, słabości charakteru i nieprzestrzegania reguł demokratycznych.

Artykuł „*Homo serius* i *homo rhetoricus* w dyskursie politycznym. Strategie argumentacyjne Janusza Palikota i jego oponentów” pióra Oliwii Tarasiewicz-Gryt poświęcony jest analizie mechanizmów retorycznych i erystycznych, stosowanych przez jednego z najbardziej kontrowersyjnych polskich polityków. Wobec strategii *homo serius*, stosowanej przez jego oponentów, Janusz Palikot używa środków charakterystycznych dla *homo rhetoricus*. Kontrast ukazuje wymowne różnice między między obydwojema stylami komunikacji w retoryce politycznej.

Studium Tomasza Olczyka „My, Oni i wirtualne światy telewizyjnej reklamy politycznej” dotyczy konstruowania opozycji my/oni w obrazach świata generowanych w przekazach reklamowych. Badacz wskazuje na mechanizmy m.in. inkluzji, ekskluzji, amplifikacji i procesy narracyjnej strukturyzacji obrazu świata. Autor opisuje rolę tych mechanizmów w kreowaniu arkadyjskich i dystopijnych wersji rzeczywistości w reklamach politycznych i w kreowaniu opozycji my/oni.

Kontynuując dyskusję na temat wyzwań współczesnej retoryki w odniesieniu do tradycji, zapoczątkowaną w poprzednim numerze kwartalnika, Marek Czyżewski przestrzega przed ryzykiem banalizacji retoryki przez zredukowanie jej do szybkich i łatwych sztuczek – także w komunikacji politycznej – które nie mają prawie nic wspólnego z oryginalnymi koncepcjami retorycznymi.

Z uwagi na to, że refleksja nad współczesnym statusem retoryki jest fundamentalna dla dyscypliny, zapraszamy przedstawicieli różnych kierunków i dyscyplin akademickich do zabrania głosu w otwartej dyskusji.

Artykuły zebrane w tomie włączają się w żywą debatę naukową na temat jednego z najbardziej fascynujących aspektów retoryki: jej roli w kreowaniu, podtrzymywaniu i, miejmy nadzieję, w rozwiązywaniu konfliktów politycznych. Co ciekawe jednak, żaden z artykułów nie zajmuje się tą ostatnią kwestią...

Maria Załęska
Redaktor tomu